

Adatok a kétféle csertölgy kérdéséhez.

Irta: Divald Béla, m. kir. erdész.

Marosi Ferencz erdőrendező urnak az „Erdészeti Lapok” megelőző novemberi füzetében a lippai uradalomban előforduló kétféle csertölgyről megjelent cikke nagyon lekötötte figyelmemet, mert nekem magamnak is már egy évvel előbb feltűnt egy Nebrunsa gyáli nevű vágásban a tűzi fának feldolgozott cserek fajának különböző volta. Akkor azonban azt gondoltam, hogy a feketeség a korosabb cserek beteges állapota.

Czikkiró ur által figyelmessé téve, feltettem magamban, hogy az új vágások feldolgozása alkalmával a különböző tölgyfajok technikai tulajdonságait tanulmányom tárgyává teszem. Vizsgálódásaim eredménye az volt, hogy a vezetésem alatt álló bálinczi és a szudriási erdőgondnokságban háromféle csert találtam: fehér, fekete és veres csert, mely utóbbi ugylátszik átmenetet képez a másik kettő közt.

A fehér cser kérge durván repedezett s a repedések a hossz-tengelylyel párhuzamosak; a völgyületek rózsaszínűek. A kérge színe fehéres szürke, fája kitűnően hasad, a hasadási lapok selyemfényűek. Levelei valamennyi tölgyfajok között a legkisebbek, megfordított tojásdadok, fűrészesek, hasonlók a *Qu. austriaca* Wild. leveleihez. Fáját e vidéken káposzta és pálinkahordók készítéséhez használják. Mint tűzifát a legjobb tüzelő-anyagnak tartják, csak némelyek helyezik elébe a magyar tölgyet.

A fehér cser lejtőkön fordul elő.

A veres cser kérge hasonló az előbbihez, csak valamivel sötétebb, durván repedezett, gesztje vereses, fája kitűnően hasad, kizárólag tüzelő anyagul szolgál.

A fekete cser kérge vastagabb, színe fekete-barna, úgy hogy kérgéről már messziről meg lehet ismerni a két előbbi

között. Levelei hasonlóak a kocsánytalan tölgyéhez, karélyozottak, szijácsa széles, gesztje sötétbarna; a vágáslap a napon meghalványul, gesztváló, nedvdus fa-rostjai csavartak. Nedvtartalma miatt nehezen hasad, mint tűzi-fa kevesebb értékkel bír a mocsár-tölgynél, tűzre téve sutorog. 140 éves korában már bélkorhadt. Csersav tartalma valamennyi tölgyfajok közt a legnagyobb. Egyéb feltűnő ismertető jelek hiányában a fa szaga is elárulja faját.

A fekete cser e vidéken inkább a fennsíkok és gerinceken jó elő, de ha a síkságon egy-egy közbeszúrva található, annak gesztje már nem is sötét-barna, hanem inkább fekete.

A fennebb mondottak alapján és mivel már Willkom M. is kétféle csertölgynek létezéséről tesz említést, azt mondván, hogy „a levél-alakokat illetőleg két változványt különböztetnek meg, melyeket sok ideig két külön fajnak tartottak, *a*) a *Quercus austriaca*-t és *b*) a *Quercus cerris*-t,“ — nem lesz talán merészség, ha kétféle cser-tölgy faj létezését állítom.

Magam is abban a véleményben voltam eddig, hogy a fekete tölgy csak egy változánya a fehér tölgynek, sőt hajlandó voltam hitelt adni annak a feltevésnek is, hogy a fehér tölgy magasabb korában revesedésnek iudulván, gesztje sötétebb színt nyer; de mind ezt megczáfolják a levelek, a kéreg, a geszt és az előfordulási helyek különfélesége, továbbá a fa elütő technikai tulajdonságai.

Ezekkel kapcsolatban legyen szabad különösen megemlítenem, hogy előbb említett vizsgálódásaim közben nemcsak csert találtam kétfélét, hanem magyar tölgyet is, még pedig a geszt színének különfélesége és a kéreg finomabb és durvább repedezései szerint szintén fehéret és feketét.

Ez utóbbi két tölgy további tanulmányaim tárgyát képezvén, tapasztalataimat annak idejében bátor leszek e lapok hasábjain közölni a t. szakközönséggel.